

Трибунал у Хагу оптерећен је са две врсте политичких препрека да би био назван судом у пуном смислу те речи. Прве политичке препреке су системске и уграђене су у саме темеље овог правосудног тела. Оне никад не могу бити исправљене. Друге препреке су политички упливи у рад ове институције и могли бисмо их поредити са неком врстом генетске грешке . [1] Оне могу бити исправљене, али је након више од деценије рада питање да ли је и ова врста политичке препреке постала системска. Ове две врсте политичких препрека се често преплићу и тешко их је одвојити.

Системске политичке препреке

Системске политичке препреке су повезане. Само оснивање Трибунала је оправдано политичким циљем, у питању је принудна мера ради успостављања и очувања међународног мира на основу главе VII Повеље УН (ово је типичан политички циљ), а све то на основу члана 29 исте повеље која даје овлашћење Савету безбедности да оснива своја помоћна тела. Колико год да се трудио да се уобличи као прави суд, сведоци смо да то није успео. Као помоћни орган Савета безбедности кретао се у оквиру глобалне политике коју је исто тело креирало. Тако је постао нека врста „дисциплинске комисије“ Савета безбедности. [2] Оснивањем је прекршено начело законитости [3] јер је створена привремена институција међународног кривичног правосуђа са повратном временском надлежношћу.

[4]

Читаве правне области које морају да буду унапред нормиране да би могао да се створи

Пише: Бранислав Ристивојевић
понедељак, 03 децембар 2012 08:06

иоле уредан кривичноправни поредак у случају Трибунала нису постојале или су стваране успут, у ходу, путем квази-легислативних овлашћења које су дата судијама, или путем самих пресуда, што све оставља простор да се у раду Трибунала остварују политички циљеви. [5] Један од најбољих доказа ове тврдње је чињеница да до сада у пресудама нити један судија није издвојио мишљење око постојања или непостојања чињеница, већ око постојања или непостојања (односно око важења) неког правног правила. И дан данас, Трибунал је, слободно се може оценити, „поднормиран“.

Још један од важних механизма који оставља простор за уплив политике је чињеница да Трибунал нема надзор легислатора или неког спољног тела као што има било који нормалан суд. Осим годишњег извештаја о раду који се упућује Савету безбедности Трибунал апсолутно ником не полаже рачуне. Услед тога јавља се још једна последица: Трибунал је неделотворан, спор и скуп. [6] Суђење Војиславу Шешељу је најбољи пример. Као што нема надзора ван куће нема ни квалитетног надзора унутар институције јер није обезбеђена права двостепеност у суђењу (нижи и виши суд). Судије из првостепених већа се након одређеног временског периода ротирају у жалбена већа и обрнуто. Тако судије периодично долазе у ситуацију да контролишу сами себе па нема правог односа нижег и вишег суда. Стога је оправдана оцена која се чула у нашој јавности да се у случајевима хрватских генерала од 8 судија које су судиле у оба степена 5 изјаснило за кривицу, а само 3 против.

Тако долазимо до личности судија као фактора који утичу на уплив политике у рад Трибунала. Државе сталне чланице Савета безбедности имају пресудан утицај на избор судија при чему се Кина и Русија ограничавају на једног или ниједног судију. Многе судије су неискусне, не само у међународном кривичном праву, већ и у кривичном поступку, па и у кривичном праву уопште. [7] Тако, на пример, Теодор Мерон, који је председавао жалбеним већем које је ослободило хрватске генерале није био судија од каријере пре доласка у Трибунал већ професор права. Таквим судијама Трибунала дата је огромна моћ јер поред правосудних, имају, како је већ речено, и легислативна овлашћења.

[8] До сада су та легислативна овлашћења користили више десетина пута што је нарушило углед установе

[9] али и међународног кривичног права.

[\[10\]](#)

Иако имају надлежност да суде само за злочине набројане у Статуту, судије Трибунала су сами, путем „Правила поступка и доказивања“, присвојили право да установљавају нова кривична дела.

[\[11\]](#)

Ипак највеће легислативно овлашћење које им је дато, или боље речено сами су га присвојили у одсуству јасне правне забране у том правцу је оно да стварају нове основе одговорности. Тако је и створена и сада већ злогласна доктрина „Заједничког злочиначког подухвата“. Један од угледнијих професора у области међународног кривичног права Вилијам Шабас (William Schabas) је духовитом игром речи описао какво практично значење има ова правна доктрина. Енглески акроним за ову доктрину

JCE

(Joint Criminal Enterprise) он је превео као -

Just Convict Everybody

. Ова слобода да стварају право које је дата судијама (или боље рећи није им ускраћена) је сувише широко постављена, нарочито узевши у обзир да је пристрасност *ad hoc* трибунала уочена још пре више од 50 година.

[\[12\]](#)

Још једна од политичких системских препрека за рад Трибунала као правне институције а која је повезана са личношћу судија долази од људских слабости и може се објаснити психологијом:

„Преовлађујуће осећање међу судијама трибунала у Аруши јесте да доприносе новом светском поретку у којем нема некажњавања за тешка кршења међународног хуманитарног права. Та свест гурнула их је ка „правном активизму“ односно „правној апсурдности“. Судије Међународног кривичног трибунала у Хагу нису изузете од истих приговора.“ [\[13\]](#) [\[14\]](#)

Овом занимљивом мишљењу се придружује друго по којем судије нагињу одлукама којима се шири домашај и значај међународног кривичног права јер је то у њиховом професионалном интересу. [\[15\]](#) [\[16\]](#) Овакво понашање није неуобичајено за особље *ad hoc* правосудних тела. [\[17\]](#) *Ad hoc* судови су по

природи окренути ка „мисији“ - циљу због кога су основани, па је особље склоно да од правосудног тела направи заједницу мисионара.

[\[18\]](#)

[\[19\]](#)

Ово је природна психолошка последица чињенице да су суђења за ратне злочине увек била растрзана између легалитета и легитимитета где је превагу углавном имао легитимитет.

[\[20\]](#)

Још један од разлога због којег су судије у неким случајевима склоне осуђујућим, а у неким ослобађајућим одлукама јесу очекивања средине која их је изабрала на тај положај.

[\[21\]](#)

Као начелан закључак може се истаћи да правни механизми који уређују рад Трибунала, а које смо на почетку назвали неком врстом „генетске грешке“ у самој „ДНК“ ове институције, тешко обезбеђују неопходне услове за организовање поштених и фер суђења у најширем смислу тих речи. [\[22\]](#)

Непосредни политички упливи у рад Трибунала

Непосредни политички упливи у рад Трибунала су очити и лакше видљиви када је у питању тужилаштво, а рафинирани, суптилни и одевени у правно резоновање када су у питању судска већа. [\[23\]](#) [\[24\]](#) У првом реду се своде на политику оптуживања. [\[25\]](#) [\[26\]](#) Политика оптуживања Трибунала у Хагу је нејасна и селективна.

[\[27\]](#)

Ово ни не чуди јер је одавно примећено да све нередовне институције међународног кривичног правосуђа јесу системски пристрасне и теже да гоне само једну страну у сукобу због кога су основане.

[\[28\]](#)

Делотворно спровођење међународног кривичног права се не може заснивати на раду ad hoc трибунала јер се они оснивају за одређене државе и одређене случајеве што упућује на елемент селективности у спровођењу ове гране права и доводи у опасност њен развој, заокруживање и будућност.

[\[29\]](#)

Један од некадашњих судија Трибунала у Хагу, његов бивши председник, каже да правда не може да буде „селективна“ и да стога ad hoc трибунали треба да буду замењени са сталним међународним кривичним судом опште надлежности.

[\[30\]](#)

Трибунали су основани и њихове судије изабране након извршења кривичних дела која су налазе у надлежност и ових тела. Прво ствара сумњу да су им статuti „скројени“ према потребама догађаја и држава за које су основани.

[\[31\]](#)

Друго рађа сумњу у непристрасност судија.

[\[32\]](#)

Не треба истаћи да се тужиоци често више баве другим пословима него општинцима. Тако је првобитни тужилац Трибунала у Хагу Ричард Голдстон (Richard Goldston) више времена проводио на вези са дипломатијом (а она се свакако може назвати политиком) него са судским радом. [33] Слична ситуација се може дати и за све његове наследнике.

Тек у последње време се уплив политике у рад Трибунала очитује и у раду судских већа, а не само тужилаштва. Крајње скандалозне ослобађајуће одлуке у неким од флагрантних случајева међународних кривичних дела, као што је погром над Србима у РСК 1995. године и масовни злочини над Србима на КиМ крајем 90-их година прошлог века јасно говоре да је Ричард Холбрук био крајње искрен и отворен када је 1998. године у Њујорку објавио књигу под називом „Окончати рат“. У њој је јасно изнео политичку позадину оснивања Трибунала и сврху коју он треба да испуни чиме је обезбедио велики број доказа за оцену која је изнета у закључку рада. Према Холбруку Трибунал је основан као пратећа политичка мера бомбардовању ВРС, али и саме Србије, како је он 1993. године у једном свом меморандуму саветовао Ворена Кристофера и Тонија Лејка. [34]

Закључак

Ако се пође од закључка да су међународни судови за ратне злочине увек били део међународне политике. [35] Онда је Трибунал за бившу Југославију савремена појава са старом потком. [36] Историјски посматрано државе су некад прибегавале кривичним поступцима ради унижавања претходних политичких поредака,

када су обележавале политички преображај.

[\[37\]](#)

С друге стране, било је случајева да је политички преображај изводио по цену општег помиловања политичких противника.

[\[38\]](#)

Ту су кривични поступци средство, а не циљ.

[\[39\]](#)

Исто је стање и са Хашким трибуналом. Када је Србија у питању, то је сада већ сасвим јасно и без Холбрукове књиге, користио се као средство да се обележи политички преображај у међународним односима где је с падом Берлинског зида пао и постојећи систем глобалне европске безбедности а његови кључни актери су понижени ради ритуалног обележавања тог политичког преображаја. У њему је Југославија (виђена и доживљена као српска држава) од водеће земље региона политички и фактички сведена на рушевине. Када су Хрватска или Велика Албанија (која је сасвим јасно у плану) у питању Трибунал је коришћен управо супротно, као средство да се ритуално обележи политички преображај устоличавањем нових „главних играча“ на глобалној европској безбедносној сцени њиховим прочишћењем путем хашких пресуда

У зависности од односа снага на међународној равни међународно кривично право добија замаха или бива спутано. Стога се са нарочитом пажњом мора поступати приликом указивања почасту установама међународног кривичног правосуђа. [\[40\]](#) Ако је Трибунал уопште имао задатак да ствара „владавину међународног права“ онда је мало учинио на том пољу. [\[41\]](#)

Шта год учинио до краја свог мандата Трибунал ће остати благо речено „контроверзан“ [\[42\]](#)

, а јаче речено, како смо већ истакли, нека врста „дисциплинске комисије“ Савета безбедности УН и кључних политичких снага у њој.

За сам крај подсећање.

